

Patrick Fey (CNV) begrijpt het oude (en nieuwe) pensioenstelsel (hopelijk) niet

Gepubliceerd door [Harrie Verbon](#) op januari 24, 2024

Patrick Fey is naar eigen zeggen pensioenonderhandelaar van het CNV. Je vraagt je af namens wie hij onderhandeld heeft. Als je namelijk naar het resultaat van zijn 'onderhandelingen' kijkt bij het nieuwe pensioenstelsel, zie je dat de leden van het CNV erop achteruit zijn gegaan. In een opiniestuk in dagblad [Trouw](#) probeert hij toch uit alle macht het 'oude' pensioenstelsel met slecht gekozen kwalificaties af te serveren: "mooi maar krakkemikkig", "vervallen huis", enzovoorts.

Wij vragen ons af of hijzelf wel doorheeft dat het onderhandelingsresultaat voor de CNV-leden ondermaats is. Het lijkt er eerder op dat hij misleid is door al die instituties die belang hadden bij het nieuwe pensioenstelsel. Zoals [Eduard Bomhoff](#) en [ik](#) eerder hebben laten zien, is vooral de Nederlandsche Bank (DNB) de kwade genius achter het nieuwe pensioenstelsel. Het oude pensioenstelsel zou op de rand van een faillissement staan door de lage rente. Daarom was hervorming nodig, aldus DNB. Fey is kennelijk in die argumentatie meegegaan, maar helaas niet op erg goede gronden, zo blijkt uit zijn stuk in *Trouw*.

Het nieuwe pensioenstelsel in het kort

Zoals ik eerder op [WW](#) schreef wordt in het nieuwe pensioenstelsel niet langer een belofte gegeven over de hoogte van de pensioenuitkering. Het (toekomstige) pensioeninkomen van de deelnemers zal afhankelijk worden van de ingelegde premie en de ermee door de pensioenfondsen behaalde rendementen. Dat is dé grote breuk met het oude pensioenstelsel waar deelnemers wel de belofte op een gegarandeerd pensioeninkomen kregen. In veel collectieve pensioenregelingen, zoals bijvoorbeeld van het ABP, kwam dat pensioen ruwweg neer op 70 procent van het gemiddeld verdiende inkomen tijdens het werkzame leven.

De deelnemers zullen in het nieuwe pensioenstelsel moeten afwachten hoe hoog hun pensioen zal zijn. Als hun pensioenfonds lage rendementen op de premies behaald heeft, gaan ze een laag pensioeninkomen krijgen. Dat lage rendement kan door allerlei redenen veroorzaakt zijn. Het kan gaan om oorzaken die buiten de invloedssfeer van de pensioenfondsen liggen. De kredietcrisis, zoals die zich in 2008 voordeed, bijvoorbeeld, of het daaropvolgende beleid van de Europese Centrale Bank. Dat beleid leidde tot

ongekend lage rentestanden. Het lage rendement kan echter ook het gevolg zijn van een slecht beleggingsbeleid van het pensioenfonds.

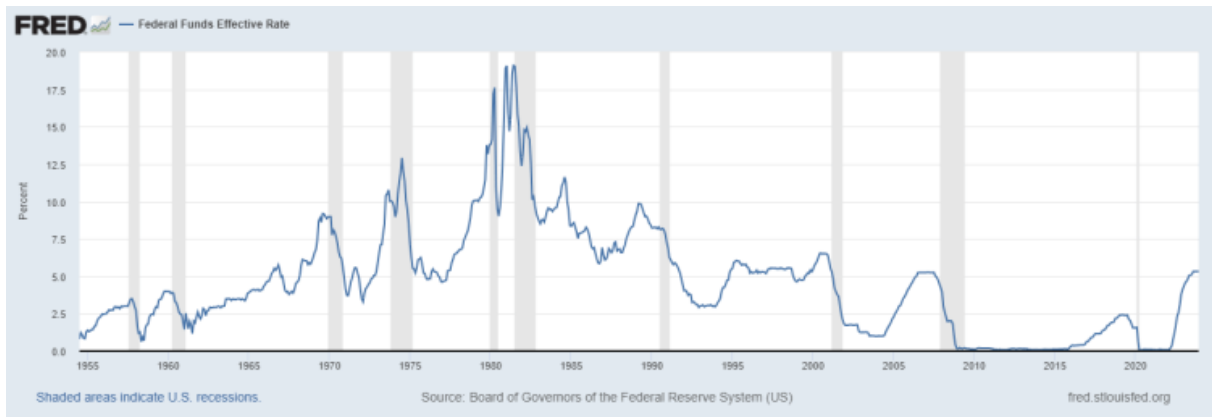
Fluctuaties in rendementen zijn normaal

Wat echter vooral belangrijk is om te weten is dat het rendement op beleggingen altijd fluctueert over de tijd. Er zijn perioden van hoge rendementen en er zijn perioden van lage rendementen op beleggingen. Dat komt omdat ook de economie fluctueert: er zijn perioden van hoogconjunctuur (hoge rendementen) en perioden van laagconjunctuur (lage rendementen). Dat betekent dan dat pensioenvermogens ook zullen stijgen en dalen (zie [hier](#) voor rekenvoorbeelden). Dat is echter geen probleem, als het pensioenfonds een 'rekenrente' gebruikt die gemiddeld correct is. Tekorten in pensioenvermogens zullen dan wegvallen tegen overschotten. Dat zal gebeuren zonder dat pensioenpremies en/of de pensioeninkomens aangepast hoeven te worden.

Politici en DNB hebben echter wel de neiging te reageren op fluctuaties (zie [hier](#)). Dat was bijvoorbeeld het geval in de jaren 1980 toen bij extreem hoge rentestanden de toenmalige minister van financiën Onno Ruding de bestaande 'vermogensoverschotten' bij pensioenfondsen dreigde weg te belasten. De fondsen reageerden daarop door de pensioenpremies te verlagen. Omgekeerd raakt DNB snel in paniek bij extreem lage rentestanden, zoals in de afgelopen jaren. DNB vreesde dat de pensioenen niet langer gefinancierd konden worden. Of, als de pensioenen niet gekort zouden worden, toekomstige generaties daarvoor de prijs zouden moeten betalen.

DNB eiste extreem hoge pensioenvermogens

Die vrees van DNB is erg overdreven. Natuurlijk waren de rentestanden extreem laag in de afgelopen jaren, maar het lijkt niet erg waarschijnlijk dat dit tot het einde der tijden zo zal blijven. Voor wie dit niet voetstoot aanneemt, mag naar het plaatje hieronder kijken. Dit plaatje geeft de rentevoet die door de Amerikaanse Centrale Bank wordt vastgesteld. Deze rentevoet bepaalt voor een groot deel de rente in de westerse wereld. We zien dat tussen 1955 en 2024 deze rente soms extreem hoog was – namelijk in de jaren 1980 – en soms extreem laag. Die extreem lage rentestanden deden zich voor tijdens de kredietcrisis – 2009 tot 2015 – en tijdens de coronapandemie van 2020 tot 2022. Inmiddels is de rente alweer een stuk hoger.

Bron: <https://fred.stlouisfed.org/series/FEDFUNDS#>

Van DNB moesten de pensioenfondsen echter uitgaan van een extreem lage rente om hun toekomstige pensioenverplichtingen uit te rekenen. De aanname van een extreem lage rente voor een lange periode betekent echter dat het pensioenvermogen ook extreem hoog moet zijn voor de financiering van toekomstige pensioenen. Het feitelijke vermogen van de pensioenfondsen zat daar echter al gauw onder. Daarom moest van DNB de pensioenen gekort worden om de pensioenvermogens weer op peil te brengen.

Patrick Fey: rigide regels bij het oude pensioenstelsel

Patrick Fey van het CNV heeft dit allemaal niet erg begrepen. Zo denkt hij kennelijk dat pensioenen veertien jaar lang niet verhoogd konden worden door “rigide regels” die inherent waren aan het oude pensioenstelsel. Die regels waren echter juist in strijd met het oude pensioenstelsel. In het oude pensioenstelsel was er *in beginsel* solidariteit tussen generaties. Dat wil zeggen dat, ongeacht de rente of het rendement op beleggingen de pensioengarantie – maar ook de premie – ongewijzigd dient te blijven. Bij hoge rentes zouden de pensioenpremies niet verlaagd en bij lage rentes zouden de pensioenuitkeringen niet gekort moeten worden.

In beginsel, schreef ik, maar helaas is dat beginsel eerst door Ruding en meer recent door DNB geschonden (zie boven). De solidariteit tussen generaties is door de eisen die de DNB aan de hoogte van de pensioenvermogens oplegde de afgelopen veertien jaar aangetast. De nieuwe pensioenwet heeft die aantasting vervolgens tot wet verheven. Iedere generatie draagt voortaan zelf het risico van fluctuerende rentes en rendementen.

Hogere pensioenen niet gevolg van nieuw pensioenstelsel

Maar hoe zit het dan met die verhoging van de pensioenen die Fey signaleert (“met zeker 10 procent”, zoals hij trots schrijft)? Is dat te danken aan het nieuwe pensioenstelsel, zoals Fey beweert? Nee natuurlijk, het komt alleen maar omdat in het nieuwe stelsel de draconische eisen die DNB aan de vermogens van de pensioenfondsen oplegde, niet langer nodig zijn. Onder het nieuwe stelsel dragen de deelnemers immers, in plaats van de pensioenfondsen, het risico op lage rendementen. De pensioenvermogens hoeven niet langer extreem hoog te zijn van DNB. Dus was er opeens als door een wonder ruimte om de pensioenen alsnog te verhogen, nadat ze jaren gekort waren.

Onder het oude stelsel waren die kortingen ook niet nodig, zelfs strijdig met het stelsel. De pensioenfondsen moesten er immers voor zorgen dat ze blijvend de pensioengarantie konden handhaven, ook bij lage rendementen op hun beleggingen.

Oudere deelnemers de dupe in het nieuwe stelsel

Ouderen in nieuw pensioenstelsel?

Bron: unsplash.com

In mijn eerdere stuk in WW schreef ik ook dat het onmogelijk is om de betaalde premies en de daarop behaalde rendementen voor oudere pensioendeelnemers te berekenen. De pensioenfondsen hielden dat niet bij omdat dat onder het oude pensioenstelsel ook niet nodig was. Toch moeten deze oudere deelnemers ook het nieuwe pensioenstelsel ‘invaren’. Dat is voor hen een riskante operatie. Het kan namelijk al snel tot lagere pensioenen leiden dan waar zij volgens het oude stelsel recht op hadden. Daarom heeft het NSC voorgesteld om pensioendeelnemers zelf te laten beslissen of zij willen overgaan naar het nieuwe stelsel.

Fey vindt dat een schadelijk voorstel, want het doorbreekt de collectiviteit en het leidt tot lagere pensioenen. Dat zijn halve onwaarheden over het nieuwe pensioenstelsel die de pensioenfondsen, zoals bijvoorbeeld

[het ABP](#), ook met verve verkondigen. De collectiviteit blijft inderdaad bestaan in het nieuwe stelsel. Die collectiviteit wordt echter wel beperkt omdat iedere generatie zijn 'eigen' pensioen krijgt. De solidariteit tussen generaties uit het oude stelsel verdwijnt immers. Dat kan een hoger pensioen betekenen dan onder het oude stelsel, maar het is evengoed mogelijk, of misschien wel waarschijnlijker, dat het tot een lager pensioen zal leiden.

Fey denkt dus dat veel zaken in het nieuwe pensioenstelsel hetzelfde blijven. Hij schrijft:

“Het ouderdomspensioen en het nabestaandenpensioen blijven levenslang, werkgevers en werknemers blijven samen pensioenpremie inleggen, het pensioenvermogen blijft gezamenlijk belegd en pensioenen blijven bij dezelfde pensioenuitvoerder.”

Patrick Fey in [Trouw](#), 15 januari 2024

Dat klopt allemaal. Helaas zegt hij er niet bij dat de pensioengarantie niet langer bestaat in het nieuwe pensioenstelsel. Dat doet dus helemaal geen recht aan de belangen van gepensioneerden en werknemers, zoals Fey wel beweert.

Nieuwe discussie toont het 'verraad' van het CNV

Fey schrijft dat de discussie over het nieuwe pensioenstelsel niet opnieuw moet beginnen, want dan strandt de uitvoering “door politiek en juridisch gehakketak”. Laat ik even aannemen dat Fey, vicevoorzitter van het CNV, wél begrijpt dat onder het nieuwe pensioenstelsel de pensioengarantie is afgeschaft. Dat hij dus ook weet dat het risico van lage rendementen is verschoven van de pensioenfondsen naar de deelnemers. Dan wil hij die discussie misschien niet heropenen omdat uit zo'n discussie het 'verraad' van het CNV-bestuur aan zijn leden zou kunnen blijken. De deelnemers moeten immers maar afwachten wat voor pensioen ze later zullen krijgen. Zo bezien is het voor de reputatie voor Fey beter om aan te nemen dat hij niet begrijpt wat het nieuwe pensioenstelsel voor de CNV-leden betekent.